
Защита на правата в Метавселената

МАРИЯ ДИМИТРОВА

Нов български университет

II курс, ПРАВО

През по-голямата част от деня си днешното население прекарва в интернет. Благодарение на техническото развитие се смята, че в момента наблюдаваме еволюцията на Web1 и Web 2, която се нарича „метавселена“. Трансхуманистична идея е една от водещите в технологичното развитие на човека и тя произтича от философа Макс Мор. Според него това е „вид философия на живота, която се стреми към продължаване и ускоряване на еволюцията на интелигентната форма на живот отвъд сегашната ѝ човешка форма и ограничения чрез наука и технологии, ръководени от принципи и ценности, насърчаващи живота.“

Но нека първо изясним, какво значи терминът „метавселена“. Това понятие е измислено от автора Нийл Стивънсън, измайсторил научнофантастичния роман „Снежна катастрофа“. В произведението си той описва метавселената като дигитален свят, който съществува паралелно с истинския. В момента това понятие се разглежда като пространство, където хората имат аватари и чрез тях могат да извършват различни дейности. Може би най-близката визуална представа, която можем да си направим е с играта Second Life, където потребителите могат чрез своите аватари да пазаруват, ядат и да вършат всичко друго, което биха направили и в своя реален живот. Според експерти метавселената ще позволи на потребителите си да реализират всичко - от закупуване на земя до женене чрез аватарите си. „Метавселената“ се разглежда и като съвкупност от много виртуални светове, а технологията има възможността да внесе съдържание в тези светове, непознато до сега. Но това предизвиква и множество правни въпроси и предизвикателства, които преди никога не са били разглеждани.

Реализирането на идеята за метавселена би предоставило доста преимущества на потребителите си в редица области. Човечеството направи първите си крачки към тази тема още през пандемията, когато образованието и видео срещите се пренесоха онлайн. Основен проблем в образователната система беше провеждането на практически задачи, особено за студентите по медицина и биология. В метавселената този сектор се очертава да бъде един от най-силните, защото учещите ще виждат как се прилагат нещата на практика, вместо да ги четат. Друга

полезна особеност би била извършването на виртуални терапии и операции от разстояние, ако говорим за здравния сектор. Като споменаваме здравето, е важно да отбележим и безопасността, която дава дистанционния режим, който води до значително по-малко разпространение на болести. Търговията, която през последните години се развива с бърза скорост, също е засегната. Икономическата система в метавселената ще разчита на блокчейни и криптовалUTI като NFT, за да монетизира транзакциите в цифровата среда. Вече сме свидетели как големи компании приемат криптовалUTI като форма на плащане, а Салвадор стана наскоро първата държава, която прие биткойн като второ законно платежно средство. А в България, въпреки по-консервативното ни мислене, има вече в някои молове банкомати за биткойни, където клиентите могат да продават или купуват различни видове криптовалUTI.

Един от най-дискутираните въпроси е свързан с правната уредба в метавселената. Тъй като тази паралелна реалност е всеобхватна, следва и правните разпоредби да се разпостират навсякъде. Това обаче създава проблем, защото развитието на технологията се движи по-бързо от развитието на правната уредба. Това е така, защото законодателният процес се съобразява с множество фактори като политика, морал и култура.

Интелектуалната собственост създава редици проблеми и в момента. Един дигитален художник, Мейсън Ротшилд, създава "MetaBirkins", които са NFT версии на известните чанти Birken на Hermes. Един от множеството проблеми тук е, че по-трудно се идентифицира доставчика, който може да премахне съдържанието, нарушаващо правния ред, и нарушителя. Популярен стана и казусът с виртуалното изнасилване във Facebook. Жената която стои зад пострадалия аватар търси юридическа отговорност, но насреща е въпросният аватар, който е извършил неправомерното деяние и зад което стои истински човек. Действията, които се извършват във виртуалното пространство, всъщност са с правни последици, които обаче са в реалното пространство. Първо трябва да се открие въпросния субект и стигаме до въпроса за идентификация, защото за да се носи юридическа отговорност ни е нужен реален субект. В правото съществува конструкция за юридическата отговорност и тя е, че освен деянието ни трябва и доказване на нанесената вреда.

Най-вероятно в този случай жената трябва да докаже настъпили емоционални вреди.

Стигаме и до въпроса, кои от съществуващите правила биха били приложими в метавселената при правното регулиране. Някои правила на ЕС като Digital services act (DSA) и Draft artificial intelligence act (AI act) биха били, но не можем да изключим необходимостта за по-нататъчно изменение на правото на ЕС, за да се осигури безопасността на потребителите онлайн. Тъй като метавселената предоставя нови възможности за незаконно присвояване на интелектуална собственост, собствениците на съдържание и лицензодателите трябва да обмислят подходящо регулиране. Макар и да е истинско огнище на правни въпроси и проблеми, свързани с Web3, интелектуалната собственост в никакъв случай не е единственият сектор от практиката, в който се наблюдава общо безпокойство по отношение на приложимостта на законите от "реалния живот" към нашия бързо развиващ се виртуален свят.

В областта на икономиката възникват множество въпроси. Тъй като в метавселената може да купуваме и продаваме, следва да имаме и данъци върху доходите и продажбите. В САЩ Службата за вътрешни приходи (IRS) обяви, че криптовалутите представляват собственост, а печалбата от тях подлежи на облагане. Възможно ли е обаче да прилагаме директно българските данъчни правила в метавселената? Според ЗДДФЛ българските физическите лица носят задължението да плащат данъци за доходите, получени в България и в чужбина. От това следва, че ако има български потребители в метавселената и извършват граждански сделки, то най-вероятно ще попаднат в обхвата на ЗДДФЛ. Данъчните органи е най-вероятно обаче да се сблъснат с трудности по отношение на контрола. За да се предотвъртят данъчни загуби, би било добре да има ясна данъчна правна рамка за метавселената.

Като сме на българското законодателство нека помислим, къде най-вероятно трябва да направим допълнения в закона. Възможно ли е обаче в България да променим след няколко години чл. 3 от ЗНА свързан с легалното определение на „закон“? Вместо да имаме урежняване „първично или въз основа на Конституцията обществени отношения“, можем да го изменим в „обществени и виртуални

отношения“. Важи ли същото обаче за правилата за онлайн съдържание? Най-вероятно те ще бъдат възприети от метавселената без нуждата от драстични изменения. България въз основа на европейски регламент прилага регулацията на платформите за видео съдържание, където се ограничават възможностите за реч на омразата или фалшиви новини. У нас съществува и контролен механизъм СЕМ, което допринася за правния ред.

Нека отново се върнем на проблемите в метавселената. Един от тях е дали можем да притежаваме наистина нещо. Според експерти притежаването на NFT позволява притежаване на истинска собственост в паралелния свят. Теоретично това е така, защото се прави покупка из различните метавселени, но без сключване на договори, освен „Правилата за ползване“ на самата платформа. Следователно притежаването на акции във виртуалния свят не се упражнява от правото на собственост, а от договорно право. Тази „собственост“ обаче не съществува във физическия свят. Затова има и висок шанс на извършването на измами.

Думата "метавселена" се появява за първи път в наказателноправните изследвания на Бренър през 2008 г.. Тя основава анализа си на романа на Нийл Стивънсън от 1992 г: В него се разглеждат вредите, които теоретично могат да се прехвърлят от виртуалното пространство във физическия свят, като например виртуалното изнасилване и педофилията. Въпреки че Бренър публикува изследването си преди повече от десет години, видовете вреди, разгледани в нейната статия, изплуват като често срещана тема през 2020 г., когато хората често съобщават за нежелани сексуални контакти и заплахи от страна на други потребители на метавселена. Според проучване на Pew Research Institute от 2020 г. 33% от жените и 11% от мъжете на възраст до 35 години съобщават, че са преживели сексуален тормоз онлайн. Този зашеметяващ брой със сигурност се е увеличил през последните две години. Това поражда множество въпроси относно виртуалните криминални деяния: Може ли въпросното престъпление наистина да бъде извършено във виртуалния свят? Ако е така, кой ще прилага закона и каква ще бъде конкретната юрисдикционна дефиниция на престъплението? Необходимо ли е да започнем да обмисляме "метазатвор" и "метадомашен арест"?

Справянето с неправомерно поведение също създава усложнения. В много от проектите в метавселената ползват като защитно средство „Условията за ползване“, които регулират поведението на потребителите по договорен път, като при нарушение се използват средствата на забрана за достъп до платформата и конфискация на активите в света.

Когато хората са в метавселената, те най-вероятно ще използват средства като VR очила, които ще им помогнат да се потопят в изживяването. Това обаче води до събирането на огромни количества данни, което изисква специално внимание и изрично съгласие на потребителите по реда на General Data Protection Regulation (GDPR) на ЕС. Тъй като компаниите често събират потребителска информация и споделят данни без знанието на потребителя като обичайна практика, експертите по защита на личните данни изразяват опасения, че навлизането в метавселената създава възможността за злоупотреба и наблюдение от страна на компаниите. Така че може би не е изненадващо, че киберсигурността е често разглеждана тема в правото на метавселената от правните експерти.

Специално внимание според мен трябва да се обърне върху уязвимите групи – по-специално децата, които съгласно GDPR изискват специална защита. Защитни мерки като проверка на възрастта и възпиране на децата да предоставят техните лични данни са условия, които не могат да бъдат пренебрегнати във виртуалния свят.

Освен това ЕС е създал уредба за данните, които управляват обмена на данни и контролират съгласието на хората чрез услугите за посредничество на данни, като например пространствата за лични данн (или портфейли за данни), в проекта на data governance act.

Светът на метавселената е още довазвиваща се идея, но със своето разширение, ще нарастват и броят на правните и регулаторни въпроси, нуждаещи се от уреждане. Очаква се икономиката в метавселената да бъде подкрепена до голяма степен от криптовалути и NFT, което повдига въпроси за собствеността и злоупотребата. Освен това огромният обем данни, използвани в метавселената, повдига редица въпроси, свързани със защитата на данните и киберсигурността (например как да се

събира съгласието на потребителите). В метавселената съществуват значителни възможности за широк спектър от незаконни и вредни поведения и практики. Поради това е от съществено значение да се обмисли как да се разпредели отговорността за борбата с незаконните и вредни практики, както и за защитата на правата върху интелектуалната собственост.

Библиография:

1. [Exploring the metaverse: What laws will apply? | Insights | DLA Piper Global Law Firm](#)
2. <https://manager.bg/%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%B8/metavselenata-virtualna-sreda-koato-se-nuzdae-ot-realni-pravila>
3. <https://www.dnes.bg/index/2022/03/15/kakvo-e-metavselenata-obiasnenie-za-onezi-koito-vse-oshte-ne-ia-razbirat.523469?fbclid=IwAR0qCSj8CmpLLxtXuTbmUPjYnkuGRGRleFRf3pdUChtZXu8KLT VbBDfrRk>
4. <https://www.investor.bg/a/261-novini/344765-sashtestvuvashtite-pravila-za-onlayn-sadarzhanie-shte-se-prehvarlyat-i-v-metavselenata>
5. <https://www.kambourov.biz/bg/publications/taxing-the-metaverse>
6. [Metaverse \(europa.eu\)](#)
7. [Metaverse law - Wikipedia](#)
8. [The Law Of The Metaverse \(forbes.com\)](#)
9. [Етиката пред предизвикателствата на кибернетичната трансхуманизация – Силвия Минева – Списание "Етически изследвания" \(jesbg.com\)](#)